

14 יוני 2022
ט"ו סיון תשפ"ב

החלטה בערעורים של הסטודנטים

- 1. ת.ז.
- 2. ת.ז.
- 3. ת.ז.
- 4. ת.ז.
- 5. ת.ז.

1. בתאריך 08.06.2022 התכנס בית הדין לערעורים בנוכחות הצדדים, ודן בערעור של הסטודנטים (ת.ז.) , (ת.ז.) , (ת.ז.) , על גזר הדין בעניינם מיום 17.1.2022 של בית הדין המשמעתי (הכרעת הדין מיום 11.10.2021).
2. הסטודנטים יוצגו ע"י עורכי הדין נוי לביא ואסף דוק (אשר ייצגו אותם גם בהליך בפני בית הדין קמא), התביעה יוצגה ע"י עו"ד שחר הופמן.

רקע

3. עניינו של הערעור בחינה מקוונת שהתקיימה בתאריך 3.2.2021, סמסטר חורף תשפ"א, מועד א' בקורס קומבינטוריקה למדעי המחשב מס' 234141.
4. הסטודנטים הואשמו בכך שבחלק מהשאלות הפתרון שלהם היה דומה. בסעיפים מסוימים, בעיקר בתשובה לשאלה 5ד', הניסוחים שלהם חזרו על עצמם כמעט במדויק.
5. אי לכך הם הואשמו בעבירות משמעת לפי סעיפים 4.1.1 (עשה, בהונאה או בדרך בלתי כשרה אחרת, מעשה על מנת לשפר ציון בבחינה, או על מנת להשיג יתרון אקדמי), 4.1.3 (העתיק מאחר, או איפשר ביודעין, לאחר, להעתיק ממנו), 4.1.4 (סייע לאחר, או הסתייע באחר בעת בחינה) ו-4.1.5 (קשר קשר, או השתתף בקשר לביצוע או לניסיון לביצוע עבירה מהנ"ל).
6. בתאריך 01.07.2021 התקיים דיון בבית הדין המשמעתי בפני הרכב תלתא, והכרעת הדין ניתנה ביום 11.10.21. בתאריך 9.12.2021 נשמעו טיעונים לעונש, וגזר הדין ניתן בתאריך 17.01.2022.
7. בית הדין קמא הרשיע פה אחד, כל אחד מהסטודנטים, בעבירות משמעת לפי סעיפים 4.1.1, 4.1.3 ו-4.1.5 לתקנון. בהכרעת הדין נכתב, בין היתר, כדלקמן:

"בדיקה השוואתית של תשובות הסטודנטים במחברות הבחינה מעלה בבירור את קיומם של משפטים שלמים, מאד דומים או זהים לחלוטין, בכל חמשת המחברות. התרשמות זו הולכת ומתחזקת, החל מהשאלה הראשונה, עם התקדמות בקריאת התשובות. ... הדמיון הבולט בין התשובות הוא גורף, ההגנה לא נתנה הסבר הגיוני לכך, ולדעתנו גם לא יכול להיות הסבר לכך. לטעמנו, מצב כזה של דמיון בית תשובות בנסיבות ענייננו בהן לא הותר חומר עזר, וגם השאלות בהן התשובות זהות לא היו במאגר בחינות, אינו מותר כל ספק בדבר ביצוע העבירה תוך כדי הבחינה."

8. העונשים שבית הדין קמא השית על הסטודנטים הם: ציון אפס בקורס, הרחקה בפועל מלימודים לשני סמסטרים - סמס' אביב תשפ"ב עד סמס' חורף תשפ"ג כולל, והרחקה על תנאי לשנה (התקבל ברוב דעות, דעת המיעוט סברה שההרחקה בפועל צריכה להיות לסמסטר אחד).
9. העונשים שבית הדין קמא השית על הסטודנטים בפועל מלימודים לשלושה סמסטרים - סמס' אביב תשפ"ב עד סמס' אביב תשפ"ג כולל (שניים בגין ההרשעה הנוכחית ואחד בגין הפעלת עונש על תנאי שנקבע בהליך קודם), והרחקה על תנאי לצמיתות (התקבל פה אחד).
10. בגזר הדין פורטו שיקולי הענישה, ובין היתר נכתב כדלקמן:

"העבירות בהן הואשמו הסטודנטים הן מהחמורות בתקנון המשמעת. שיתופי הפעולה ביניהם כדי לשפר את הציון באמצעות הונאה והעתקה מצביעים על היערכות מוקדמת לפני הבחינה, בבחינת קנוניה מתוכננת ומשותפת על מנת להשיג יתרון אקדמי. ... הדין עם התביעה בצורך להחמיר בתיקי משמעת מסוג זה שעניינם חוסר יושרה אקדמית, ובמיוחד במקרים חוזרים. בנוסף, הסטודנטים לקחו אחריות על המעשים והביעו עליהם חרטה רק בשלב האחרון ביותר של הדיון. יחד עם זאת, נראה כי העונשים שהתבקשו על-ידי התביעה אכן הינם על הצד המחמיר. טיעוני ההגנה התמקדו, לצד הטענה בדבר אי התאמת המבוקש למתחם הענישה המקובל, בנסיבות אישיות של הנאשמים ועל המצוקה הנפשית אשר נגרמה להם עקב התמשכות ההליך המשמעתי. שיקולים אלה נלקחו בחשבון בקביעת גזר הדין".

11. בתאריך 23.1.2022 ערערו הסטודנטים על גזר הדין בעניינם, וכאמור בתאריך 8.06.2022 התקיים הדיון בבית הדין לערעורים, בנוכחות הצדדים וב"כ.

טענות הצדדים בתמצית:

א. המערערים:

12. המערערים ביקשו להורות על ביטול עונש ההרחקה שהוטל עליהם, ולחילופין להורות על הקלה בעונשם ובתוך כך לשקול את החלת עונש ההרחקה החל מסמסטר א' תשפ"ב כלפי כלל המערערים, מלבד המערער.
13. לטענתם הם סטודנטים חרוצים וסקדנים אשר הלימודים בטכניון מהווים את מרכז חייהם. הם הציגו מיני תעודות הצטיינות, המעידות על הישגיהם הלימודיים.
14. בית הדין קמא גזר עליהם לטענתם עונש חמור ובלתי מידתי, שאינו תואם את מדיניות הענישה הנוהגת בטכניון, ואינו הולם את הנזק הרב שכבר נגרם להם כתוצאה מההליך המשמעתי נגדם, ועוד צפוי להם כתוצאה ממנו.
15. המערערים הציגו החלטות שונות של בית הדין המשמעתי של הטכניון ומוסדות לימוד אחרים, בהן הענישה שהושתה היתה פחותה, בגין עבירות דומות. ב"כ המערערים הבהיר כי הוא מודע לכך שיש החמרה ברף הענישה בטכניון, אולם הוא סבור כי ההחמרה צריכה להיעשות באופן הדרגתי ולא כפי שנעשה במקרה דנן.
16. בית הדין קמא לא נתן משקל ראוי בגזר הדין להימשכות ההליכים בעניינם (שנה שלמה), ולעינוי הדין שנגרם להם כתוצאה מכך.

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

17. המערערים אמנם מימשו את זכותם לניהול ההליך, אך מרגע שהוכרע דינם הם קיבלו וכיבדו את החלטת בית הדין, ובהתאם לכך לקחו אחריות על מעשיהם. כחלק מלקיחת האחריות ובשל הכבוד שרוכשים המערערים לטכניון, הערעור הוגש כנגד חומרת העונש בלבד.

18. בנוסף ציינו המערערים את הנסיבות האישיות של כל אחד מהם, אשר לטענתם לא קיבלו את המשקל הראוי בקביעת גזר הדין. אי לכך הם מבקשים מבית הדין לערעורים לתת ליבו לנסיבות של כל מערער בנפרד ולהתחשב בכך בהחלטתו.

- – תיאר את מצבו הנפשי, ואת השפעת ההליך על יכולותיו הלימודיות.
- – ציין כי זו פעם ראשונה בחייו שהוא מגיע לדין משמעתי ועומד בפני תלונה, סיפר על תחושת אי הוודאות שלו והשפעותיה על תפקודו בלימודים.
- – תיאר את המצב המשפחתי והמצב הנפשי בו הוא נתון בשל ההליך, תחושת אי הוודאות וההשפעה של ההליך על הלימודים, והתייחס לעבודתו בתעשייה.
- – הצטער על המקרה ועל כך שהגיע למעמד הזה, ציין שהוא סטודנט מצטיין ועוזר לסטודנטים אחרים גם כחונך אקדמי, תיאר את מצבו הנפשי וההשפעות של התמשכות ההליך על חייו, על תחושותיו ועל תפקודו בלימודים.
- – סיפר על מצבו הנפשי, הציג מסמכים רפואיים, לרבות חוות דעת מפסיכיאטרים, ושיתף את בית הדין בתחושותיו לאורך ההליך וההשלכות שגרמו לו לאי תפקוד בלימודים.

19. המערערים הבהירו כי בקשתם להחיל את ההרחקה כבר מסמסטר חורף תשפ"ב, נובעת מהקשיים שליוו אותם בסמסטר זה כתוצאה מההליך המשמעתי, שהביא לירידה משמעותית בתפקוד הלימודי שלהם.

ב. המשיבה:

20. המשיבה ביקשה לדחות את הערעור, על כל חלקיו, ולקבוע כי עונשם של המערערים יבוצע כאמור בגזר הדין של בית הדין קמא.

21. המערערים לא הודו בעבירה, לא לקחו אחריות על מעשיהם ולא הביעו כל חרטה. האמירה במסגרת הטענות לעונש כי הם "מקבלים ומכבדים את הכרעת בית הדין" אינה יכולה להיחשב לזכותם. הם לא הודו, לא הביעו צער על המעשה שעשו, ואף לא אמרו בצורה ברורה כי לא יבצעו מעשה רמיה שכזה. כל טענותיהם לעונש התמקדו במצבם האישי ובעוול שנקיטת ההליך והתמשכותו גרמה להם לטענתם. קרי, הצער והחרטה שהובעו על ידיהם, לא היו על עצם ביצוע העבירה, אלא על כך שנתפסו בביצועה. בגוף הודעת הערעור המשיבה לא מצאה אף משפט בו מובהרת החרטה והצער על עצם ביצוע המעשה.

22. בנוסף, לשניים מהמערערים קיים עבר משמעתי מכביד. רף הענישה במקרים כאלו הוא חמור, על אחת כמה וכמה בנסיבות הספציפיות של העבירה, שלא היתה העתקה "ספונטנית", אלא אירוע יזום ומתוכנן מראש. מדובר בבחינה מקוונת ובהעתקה רבת משתתפים. זהו מעשה מתוכנן מראש, שהמערערים החליטו לבצע מבעוד מועד, נערכו לכך ותיאמו ביניהם את ביצוע ההונאה וההעתקה. מבלי להקל ראש במקרים אחרים, אין דינה של העתקה במבחן פיסי שבו "מציץ" סטודנט מעבר לכתפו של שכנו לספסל, כדין מקרה בו סטודנט נערך מראש, וקושר קשר עם אחרים לצורך ביצוע ההונאה וההעתקה.

23. העונש שהתבקש ע"י התביעה היה ברף הגבוה של השעיה לשנתיים לשלושה מהמערערים שהינם ללא עבר משמעותי, וארבע שנים לשני הסטודנטים בעלי עבר משמעותי. לעומת זאת, העונש שנגזר ע"י בית הדין קמא היה ברף הנמוך של עבירות מסוג זה, בהשוואה למקרים אחרים.
24. התערבות בגזר דין מתקיימת רק במקרים נדירים של חריגה בוטה מרף הענישה, במקרים חריגים בהם נמצאה טעות היורדת לשורשו של עניין, או כאשר העונש סוטה מהעונש הראוי סטייה בלתי סבירה. במקרה דנן, לא רק שאין פגם בולט וממשי או חריגה דרמטית מרף הענישה המקובל, אלא שבית הדין נהג במידה רבה של איפוק ולא את גזר דינם של המערערים לחומרה, אלא באופן המינימאלי שניתן היה לצפות בנסיבות אלו. זאת, על פי האמור בגזר הדין, בשל נסיבותיהם האישיות והתמשכות ההליך, נסיבות שבהן ראה בית הדין קמא שיקול לקולא. על כן כעת, משהמערערים מבקשים התחשבות והקלה נוספת בגין אותן נסיבות, אין מקום ליתן להן משקל נוסף ולהקל עוד יותר בעונש.
25. המשיבה הציגה החלטות של בית הדין של הטכניון ושל מוסדות אחרים להשכלה גבוהה, המלמדות לשיטתה על רף הענישה ההולם בעבירות מסוג זה, ומעידות כי העונש שהושת על המערערים הינו ראוי ומידתי.
26. לטענת המשיבה, הפעלת התנאי לשני המערערים בעלי העבר המשמעותי, ללא החמרה נוספת בענישה כלפיהם, מהווה למעשה הקלה עמם, שכן השלם בעניינם עולה על סך חלקיו.
27. המערערים לא הציגו נסיבות מקילות כלשהן לביצוע העבירה. טענותיהם התרכזו בשלושה נתיבים מקבילים: היותם תלמידים מצטיינים, הקשיים הנפשיים והמתח שהם חווים בשל ההליך המשמעותי, ובעיות בריאותיות וכלכליות של בני משפחה קרובים. כל אלה נסיבות שאינן רלוונטיות לביצוע העבירה.
28. המשיבה התנגדה להחלת ההרחקה רטרואקטיבית על סמסטר חורף תשפ"ב, שהסתיים זה מכבר. ברירת המחדל היא מימוש העונש ממועד מתן גזר הדין.

דיון והכרעה

29. המערערים ביצעו מעשה הונאה חמור ומתוכנן מראש, במטרה להשיג ציון במרמה. ציון שאינו משקף את ידיעותיהם ואינו מגיע להם. הם פגעו באמון שנתן בהם הטכניון במהלך הבחינות המקוונות. התנהלותם פגעה בלב ההוויה האקדמית, ובעקרונות הבסיסיים ביותר של הטכניון - חתירה לאמת ויושרה. עקרונות אלו עוגנו בקוד האתי, ופותרים את תקנון המשמעת לסטודנטים:
- "הלימודים בטכניון מבוססים על אמון בין המוסד לבין הלומדים בו. הסטודנטים מחויבים ליושרה אקדמית ולהתנהגות ההולמת את כבוד הטכניון, הסטודנטים, העובדים וחברי-הסגל האקדמי. מטרת תקנון זה היא להסדיר את הטיפול באותם מקרים החורגים מכללים אלה."**
30. מדובר בסטודנטים להנדסה, אשר העסקתם בעתיד עלולה היתה להתבצע על סמך התהדרות בגיליון ציונים ובהישגים לא להם, עם הכרה של מוסד יוקרתי כמו הטכניון. בכך היו עלולים להיפגע שרשרת ארוכה של גורמים – מעסיק, צרכנים פוטנציאליים, ושמו הטוב של הטכניון. בית הדין מחויב להגן מפני תרחיש שכזה, לשמור על טוהר המידות האקדמי, וכן להגן על ציבור הסטודנטים. ות שפועלים. ות על פי כללי האתיקה והיושר.
31. השוואה להסדרי טיעון אינה רלוונטית לעניינו. העונש שהשית בית הדין קמא על המערערים אינו חורג ממתחם הסבירות, וביחס למספר פסקי דין שניתנו בעת האחרונה הוא אף מקל, הן ביחס למערערים ללא

- העבר המשמעת הקודם, והן ביחס לאלו בעלי העבר המשמעת הקודם. בקשת המערערים להסתפק בעונש על תנאי נעדרת אחיזה ואינה תואמת את רף הענישה הנהוג (לשון ממעיטה ומקלה).
32. נסיבותיהם האישיות של המערערים והקושי שגרם להם ההליך המשמעת הובהרו היטב. יחד עם זאת, אנו סבורים כי בית הדין קמא נתן להם משקל בקביעת גזר הדין. מובן, כי עונשים הקבועים בתקנון המשמעת, בוודאי הרחקה בפועל, מכבידים על סטודנט. יחד עם זאת, השמירה על טוהר המידות האקדמי, והצורך להגן על ציבור הסטודנטים ששומר על הכללים, מחייב בנסיבות המתאימות גם עונש של הרחקה מלימודים.
33. בית הדין לערעורים רואה בחומרה את העובדה שהמערערים לא הביעו חרטה על מעשיהם. כיבוד החלטות בית הדין מתחייב מעצם בחירת המערערים ללמוד בטכניון, והוא אינו שקול להבעת חרטה.
34. יוער, ביחס למסמכים הרפואיים שהציגו כי חוות הדעת האחרונה שהוגשה היא מיום 25.1.2022, והמומחה הורה על בדיקה עוקבת שבועיים לאחר מכן. למרות זאת, לא הוצגה בפנינו חוות דעת עדכנית (כאשר חלפו 5 חודשים מאז).
35. הציג תעודת הצטיינות דיקן בסמסטר אביב תשפ"א (עמ' 84 לערעור), המעידה כי יכולותיו הלימודיות לא נפגעו בעקבות התלונה.
36. הציג תעודת הצטיינות דיקן עבור סמסטר חורף תשפ"א, בו בוצעה העבירה (עמ' 76 לערעור). סעיף 12.20 לתקנון המשמעת קובע, כי סטודנט שהורשע והוטל עליו עונש שאינו עונש על תנאי (כגון ביטול קורס ו/או הרחקה), לא יכלול ברשימת מצטייני דיקן בסמסטרים כפי שנפסק בגזר הדין, גם אם הישגיו הלימודיים מזכים אותו בכך. לא ערער על ההרשעה, ובהתאם לתקנון המשמעת הוא אינו רשאי להציג את עצמו כמצטיין בסמסטר חורף תשפ"א.
37. בקשת המערערים להחיל את ההרחקה רטרואקטיבית, ע"י ביטול של סמסטר לימודים שכבר הסתיים והם נבחנו בו וקיבלו עליו ציונים, אינה סבירה לעמדתנו.
38. סיכומו של דבר, הערעור נדחה. כלל העונשים שנגזרו ע"י בית הדין קמא יותרו בעינם:

- א. ציון 0 בקורס קומבינטוריקה למדעי המחשב מס' 234141, סמסטר חורף תשפ"א (לפי סעיף 12.4 לתקנון).
- ב. הרחקה בפועל מלימודים בטכניון למשך שני סמסטרים: החל מסמסטר אביב תשפ"ב ועד סמסטר חורף תשפ"ג, כולל (לפי סעיף 12.7 לתקנון).
- ג. הרחקה על תנאי מהלימודים בטכניון לשנה, בתוקף עד לסיום הלימודים בטכניון, תופעל במקרה של הרשעה נוספת בעבירה לפי סעיף 4.1.1, 4.1.3 או 4.1.5 לתקנון (לפי סעיף 12.7 ו-12.16 לתקנון).

- א. ציון 0 בקורס קומבינטוריקה למדעי המחשב מס. 234141 (לפי סעיף 12.4 לתקנון).
- ב. הרחקה בפועל מלימודים בטכניון למשך שלושה סמסטרים: החל מסמסטר אביב תשפ"ב ועד סמסטר אביב תשפ"ג, כולל (לפי סעיף 12.7 לתקנון).

בית הדין לערעורים – משמעת סטודנטים, הטכניון

ג. הרחקה על תנאי מהלימודים בטכניון לצמיתות, בתוקף עד לסיום הלימודים בטכניון, תופעל במקרה של הרשעה נוספת בעבירה לפי סעיף 4.1.1, 4.1.3 או 4.1.5 לתקנון (לפי סעיף 12.7 ו-12.16 לתקנון).

39. יובהר, כי נוכח ההרשעה, לימודי הסמכה יבטלו את רישומו של כמצטיין דיקן בסמסטר חורף תשפ"א, על פי סעיף 12.20 לתקנון.

שופט סאונט ר.א.

פרופ' ברך סולל

פרופ' יעל אלואיל